

BOLALARDAGI AUTIZMNING KELTIRIB CHIQUARUVCHI XAVF OMILLARI**Jamalova Shaxlo Avazjon qizi****Toshkent Pediatriya tibbiyot instituti****<https://doi.org/10.5281/zenodo.13923583>****Annotatsiya**

Autizmli bolalarga yordam berishning dolzarbligi bir necha omillar bilan belgilanadi:

- Yuqori va asta-sekin o'sib borayotgan tarqalish darajasi (aholining taxminan 1%)
- Klinik ko'rinishning murakkabligi va xilma-xilligi tufayli diagnostika va differentsial diagnostika qiyinchiliklari
- Mavjud terapevtik tuzatish yondashuvlarining samaradorligi yetarli emas.

Kalit so'zlar: Autizm, xulq-atvor buzilishlari, nutqiy buzilishlar, xavf omillari.

АННОТАЦИЯ

Актуальность помощи детям с аутизмом определяется несколькими факторами:

- Высокая и медленно растущая распространенность (около 1% населения)
- Диагностические и дифференциально-диагностические трудности из-за сложности и разнообразия клинических проявлений.
- Современные подходы к терапевтической коррекции недостаточно эффективны.

Ключевые слова: аутизм, поведенческие расстройства, речевые нарушения, факторы риска.

ANNOTATION

The relevance of helping children with autism is determined by several factors:

- High and slowly increasing prevalence (about 1% of the population)
- Diagnostic and differential diagnostic difficulties due to the complexity and diversity of clinical manifestations.
- Modern approaches to therapeutic correction are not effective enough.

Key words: autism, behavioral disorders, speech disorders, risk factors.

Tadqiqotning maqsadi. Autizmli bolalarda autizmning keltirib chiqaruvchi xavf omillarini o'rganish.

Tadqiqot vazifalari

1. Bolalarda autizm rivojlanishining eng muhim xavf omillarini aniqlash
2. Maxsus testlar (CASD, ATEC), va funktsional tadqiqot usullari yordamida asb ning dastlabki diagnostikasini o'tkazish

Tadqiqot ob'ekti. Ilmiy tadqiqot ishida asb bilan kasallangan 45 bolani klinik, nevrologik va paraklinik (EEG, MRI) tekshiruvi ma'lumotlarini Qurbonov nomli psixonevrologik shifoxonada o'rganilgan.

Tadqiqot material: bolalar va onalarning anamnestik so'rovnomalari, autizmni erta tashxislash uchun anketalar, paraklinik tadqiqot usullari: EEG va MRT.

Tadqiqot natijalari

1. Antenatal va perinatal patologiyaning kasallik rivojidagi roli o'rganilganda, og'ir akusher anamnezi, xomiladorlik va tug'ruq kechishidagi xususiyatlar, xomila tushishi, o'lik tug'ilish, abort kabi holatlar qayd etildi.

Xomiladorlik davridagi patogen omillar ichida xomila tushish xavfi, toksikoz, gestoz, anemiya kabilar yetakchilik qildi. Xomiladorlik davridagi somatik kasalliklardan ORVI,

piyelonefrit, qalqonsimon bez funksiyasining buzilishi, kuchli stress, qandli diabet ko'p uchradi. Bu esa infeksiyon agentlar va endokrin disbalansini kasallik rivojlanishiga birmuncha ta'siri borligini ko'rsatadi

2. Autizmli bolalarning ota-onasi bilan (yoshi, ta'lim drajasi, kasbi, surunkali kasalliklari, oilav a'zolari sog'ligi holati) va bolaning antenatal va posnatal davrdagi xavf omillari tahlil qilindi.

3. Maxsus skrining testlar (CASD, ATEC) bilan tekshirilganda, bunda bolalarning 55,5% i o'rta og'irlik darajasiga mansubligi aniqlandi. Eng kam qismi 17,8% yengil darajadagi autizm bilan kasallangan bolalarni tashkil qiladi. EEG dagi o'zgarishlar tahlil qilinganda, eng ko'p bolalarning 64,4% i da (n=29) patologik EEG patternlar aniqlanmadi, 8,9% I da esa bosh miya markaziy sohalarida patologik faollik o'chog'I aniqlandi.

4. Bolalarning MRT tekshiruvlari tahlilida bolalarning ko'p qismida struktur o'zgarishlar aniqlanmadi (42%) 24% bolalarda bosh miyaning oq moddasida mayda leykomalyatsiya o'choqlari aniqlanishi va 34% bolalarda periventrikulyar sohada leykomalyatsiya o'choqlari aniqlandi.

Xulosa: Autizm kasalligi multifaktorial kasallik bo'lib, uning kelib chiqishida onaning homiladorlik vaqtidagi somatik kasalliklari, og'ir akusher anamnezi, xomiladorlik va tug'ruq kechishidagi xususiyatlar, xomila tushishi, o'lik tug'ilish, abort ota-onasi bilan (yoshi, ta'lim drajasi, kasbi, surunkali kasalliklari, oilav a'zolari sog'ligi holati) bilan bog'liq faktorlar muhim o'rin tutishi aniqlandi.

References:

1. Баенская, Е.Р. Аутичный ребенок. Пути помощи. [Текст] / Е.Р. Баенская, М.М. Либлинг, Никольская О.С. – Изд. 8-е – М. : Теревинф, 2014. – 288 с.
2. Баенская, Е.Р. Дети и подростки с аутизмом: Психологическое сопровождение [Текст] / О.С. Никольская, Е.Р. Баенская, М.М. Либлинг. – М. : Теревинф, 2011. – 224 с.
3. Баенская, Е.Р. Закономерности раннего эмоционального развития в норме [Электронный ресурс] / Е.Р. Баенская // Режим доступа <http://alldef.ru/ru/articles/almanah-19>
4. Баенская, Е.Р. Помощь в воспитании детей с особым эмоциональным развитием (ранний возраст) [Текст] / Е.Р. Баенская. – М. : Теревинф, 2014. – 112 с.